

‘Niet voor maar naast de leerling’

FOTO: TON VAN DEN BORN

BBL-leerling Marcel Boer van het Wellantcollege Gorinchem loste in het kader van zijn afstudeeropdracht een probleem op voor de gemeente Lingewaal. De organisatie en coaching van zijn werkzaamheden zijn gebaseerd op de ideeën die het APS ontwikkelde in het project Buitenbaan. Versterking van de beroepsidentiteit versnelt het leren, maar stelt bijzondere eisen aan opzet en begeleiding.

“**L**iever niet hier maar bij de tweede plas”, zegt Marcel Boer, terwijl hij voorman Adri Damsteeg op een kaartje wijst van het buitengebied van de gemeente Lingewaal. “Bij de eerste plas komen maar weinig vogels en bij de tweede juist veel. Het is ook een betere plaats in verband met de stand van de zon.” Damsteeg pak zijn blocnote, kijkt de derde gesprekspartner veelbeteke-

nend aan en knikt instemmend. Marcel heeft de voorman kunnen overtuigen. Hij zal het voorleggen aan zijn collega omdat er officieel toestemming voor gegeven moet worden. Een alledaags werkoverleg op het gemeentehuis van de gemeente Lingewaal in Asperen. Of toch bijzonder? Eigenlijk wel een beetje. Marcel Boer is vierdejaars BBL-leerling van het Wellantcollege te Gorinchem en de derde persoon aan tafel zijn leraar Peter de

Wit. Eh sorry... zijn coach. Met Adri Damsteeg – voorman van de buitendienst van de gemeente Asperen – hebben ze vanmiddag werkoverleg. Over het plaatsen van een observatiescherm bij de plassen aan de Nieuwe Zuiderlingedijk. Het gesprek gaat voornamelijk over de exacte plaats, het materiaal en de twee dagen waarop de klus geklaard moet worden door eerstejaars BBL-leerlingen van het Wellantcollege.

Het observatiescherm is een idee van Marcel dat hij in het kader van zijn afstudeeropdracht ontwikkelde. Zijn leerambities bleken naadloos aan te sluiten bij de wensen van de gemeente Lingewaal. “Onze gemeente zocht naar manieren om de aantrekkelijkheid van het gebied bij de plassen aan de Nieuwe Zuiderlingedijk te vergroten”, licht Adri Damsteeg toe. Dat resulteerde in eerste instantie in vijf nieuwe wandelpaden in het moerasgebied dat in 1997 ontstond door de winning van klei voor de verzwarende van de Waalbanddijk en waarin zich vervolgens prachtige waterpartijen ontwikkelden. “Na die wandelpaden wilden we echter meer om de uitgezette waterlinieroute nog aantrekkelijker te maken voor de wandelaar.” Op zoek

FOTO: PIETER BOETZKES

naar een oplossing – “we dachten aan een uitkijktoren of een observatiescherm” – zou Damsteeg normaal gesproken bij een bedrijf zijn uitgekomen. In dit geval kwam hij echter uit bij het Wellantcollege in Gorinchem. “In de vakcommissie van deze school waar ik al jaar en dag lid van ben, werd verteld dat het Wellantcollege de beroepspraktijkvorming anders wilde gaan aanpakken. De docenten wilden in plaats van de gebruikelijk stageopzet levensechte opdrachten voor de leerlingen. Ik dacht ‘ik heb zo’n opdracht’ en ben er meteen op ingesprongen.”

Beroepsidentiteit

Deze aanpak van Wellant Gorinchem in het kader van Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (MVO) staat ook model voor het project Buitenbaan waarin het APS groene scholen ondersteunt bij de ontwikkeling van beroepsidentiteit van leerlingen in het competentiegericht onderwijs. Bij het nieuwe leren zijn de activiteiten van leerlingen tijdens hun beroepspraktijkvorming niet meer louter gericht op de ontwikkeling van vaktechnische

kennis en vaardigheden maar op de ontwikkeling van competenties in de context. In het project Buitenbaan is het idee ontwikkeld dat versterking van de beroepsidentiteit dat leren versnelt. Wat is beroepsidentiteit? Volgens de publicatie ‘Buitenbaan’ van Teja van der Meer en Maaïke Plomp van het APS is ‘...beroepsidentiteit weten wat je wilt in de arbeid van een gemeenschap waarvan je deel uitmaakt of wilt maken. Weten wat je wilt, betekent dat je kunt verhalen over wie je bent, hoe je bent en waar je voor staat in je (toekomstig) beroep. Kortom jouw verhaal over wat je bindt aan dit werk, aan dit beroep.’

Voor de 20-jarige Marcel Boer is dat ‘verhaal’ duidelijk, zo blijkt uit zijn toelichting. Na zijn mavo-opleiding ging hij naar het CIOS omdat hij iets wilde met sport. Na een jaar brak Marcel die opleiding af. Dit was toch niet wat hij zocht. “Je praat eens met medeatenen tijdens een vakantiebaan bij de buitendienst van de gemeente. Ik ben een echte natuur-freak en ik ontdekte bovendien dat buiten zijn me erg aantrekt. Achteraf bezien realiseerde ik me dat ik dat ook in de sport en de keuze voor het CIOS had gezocht. Op internet zie je vervol-

▲ **BBL-leerling Marcel Boer (m) bespreekt bij de plassen aan de Nieuwe Zuiderlingedijk zijn plannen met opdrachtgever Adri Damsteeg (l) en coach Peter de Wit**

gens dat daar groene opleidingen voor zijn en je denkt: ja dit is iets voor mij.” Zo ging Marcel aan de slag als aspirant-boomverzorger bij de gemeente Dordrecht en volgde een dag in de week de BBL-opleiding Groot Groen van het Wellantcollege te Gorinchem. Marcel: “In de loop van die opleiding ontdek je dan wat het allemaal inhoudt en wat je er mee wilt. Deze afstudeeropdracht voegt daar veel aan toe.”

Levensecht

Voor het ontwikkelen van die beroepsidentiteit is het volgens het APS van essentieel belang dat leerlingen in een levensechte beroepsomgeving leren en daarbij authentieke ervaringen opdoen. De opdracht van de gemeente Lingewaal die Marcel en drie andere BBL'ers uit de opdrachtenmap van de school plukten, voldeed aan die eisen. In het oriënterend gesprek dat de vier leerlingen met Adri Damsteeg hadden, →

vertelde deze alleen het probleem dat opgelost moest worden. Namelijk dat de gemeente in dit moerasgebied de natuurbeleving voor wandelaars wilden verhogen maar dat ze daarbij op het probleem stuitte dat de vogels steeds wegvlogen als er mensen kwamen. Degene die de opdracht zou aanpakken moest zelf oplossingen bedenken en realiseren. "Heel anders dus dan ik gewend was met potentiële stagelopers", aldus Damsteeg. "We hebben vaak stagiaires van het Wellantcollege, BOL en BBL-leerlingen. Ook van Larenstein komen er wel eens groepen. Die leerlingen en studenten vertellen we precies wat ze moeten doen." Na het oriënterend gesprek besloot Marcel de opdracht aan te nemen. "Ik vind vogels observeren leuk en de omgeving is erg aantrekkelijk. Dat sprak me aan." De drie andere leerlingen kozen een andere opdracht.

Grenservaringen

Marcel inventariseerde de flora en fauna van het moerasgebied, stelde een advies op voor de waarborging van de natuurwaarde en de kwaliteit van het gebied. Het voorstel voor het plaatsen van een observatiescherm zodat wandelaars de vogels ongestoord kunnen bekijken, was daar een onderdeel van. Om de voorstellen ook daadwerkelijk te mogen realiseren moest hij alle betrokken partijen over de streep trekken. Zo diende hij overleg te voeren met Staatsbosbeheer die voor een gedeelte eigenaar van het gebied is. "Lastig, want die had zo zijn eigen gedachten over het een en ander," verhaalt Marcel, "daar ben ik echt tegen aangelopen." Ook de wethouder, de gemeenteraad, het Hoogheemraadschap en het Lingschap moesten overtuigd worden. Dat gebeurde tijdens een bijeenkomst op het gemeentehuis waar Marcel een professionele presentatie van zijn plannen gaf. Bovendien kregen alle aanwezigen een perfect ogend adviesrapport. Daarmee voldoet de opzet van Marcells' opdracht aan een tweede voorwaarde voor de ontwikkeling van beroepsidentiteit. Namelijk het opdoen van grenservaringen, zoals de APS-brochure dat verwoordt. Die ervaringen doe je op als je met beroepsdilemma's te maken krijgt waardoor je een confrontatie krijgt tussen wie je bent, wat je wilt, wat je kunt en de

kwaliteitseisen van het beroep dat je onder de knie probeert te krijgen. "Het resultaat is geweldig," concludeert voorman Damsteeg. "Leerlingen hebben nu veel meer vrijheid om aan te pakken wat ze zelf ligt en ze leren gigantisch veel. Ze moeten de opdracht helemaal uitpluizen. De situatie beoordelen, materialen uitzoeken, problemen oplossen, overleggen met veel mensen, een presentatie voor een grote groep verzorgen, rekening houden met milieu-aspecten, een bouwvergunning aanvragen, noem maar op. Ze kijken daarbij in de keuken van veel instanties. Het is veel breder geworden."

Naast de leerling

Volgens de uitgangspunten van Buitenbaan stelt de bevordering van beroepsidentiteit ook heel andere eisen van de begeleiding van leerlingen. Daarvoor is 'warme begeleiding in de vorm van echte gesprekken met vakmensen en met docenten als coach nodig' aldus de APS-brochure. Aan dat eerste heeft het gezien de contacten die Marcel voor zijn opdracht moest leggen zeker niet ontbroken. Leraar Peter de Wit, die met twee collega's in totaal 19 BBL-leerlingen in deze nieuwe opzet begeleidt, vervulde de coach-rol vanuit de school. En de praktijkopleider van de gemeente Dordrecht vanuit zijn werk. "Zijn eigen werkgever steunt Marcel op die manier in zijn opleiding", aldus De Wit. "We hebben die opzet in de vakcommissie met de mensen uit het bedrijfsleven besproken en dat loopt prima. Tot nu toe maakt geen enkele werkgever daar een probleem van." De Wit heeft zijn begeleidingsrol in vergelijking met voorheen duidelijk zien veranderen. "Dat duwen en trekken om resultaten bij leerlingen te krijgen, hoeft niet meer. In plaats van voorop loop je nu naast de leerling en maak je samen een ontwikkeling door. We hebben gemerkt dat je op deze manier een veel prettigere omgang met de leerlingen hebt. Ze zijn ook veel gemotiveerder." Om die nieuwe rol in de vingers te krijgen, werd hij op zijn beurt vanuit het project Buitenbaan gecoacht door Wim van der Zwan van het Groen College Goes (Edudelta Onderwijsgroep). "Dat gebeurde op een heel praktische wijze. Ik heb er veel aan gehad", aldus De Wit.

Ervaringen delen

Samen leren met, aan en van leeftijdsgenoten helpt ook bij het ontwikkelen van beroepsidentiteit, aldus de APS-brochure. Medeleerlingen zijn immers 'gesprekspartners eerste keus'. Met hen deel je je ervaringen en emoties het liefst. Als dat dan in combinatie met leerdoelen gaat, leer je van elkaar. "Op school kregen we daar alle kans toe", vind Marcel. "Bijvoorbeeld tijdens de presentaties die we voor elkaar moesten verzorgen." Uit het laatste deel van het werkoverleg op het gemeentehuis van Lingewaal, blijkt dat er nog meer is. Eerstjaars BBL-leerlingen van de school in Gorinchem gaan in februari het observatiescherm plaatsen onder leiding van Marcel. "Ik krijg daarmee de kans om het onderdeel leidinggeven af te vinken op mijn kwalificatielijst", stelt deze tevreden vast. "En de BBL-leerlingen die de werkzaamheden gaan uitvoeren kunnen wij op deze manier laten zien waar ze zelf naar toe kunnen groeien", aldus Peter de Wit. Zo snijdt het mes aan twee kanten en wordt een bijdrage geleverd aan de ontwikkeling van beroepsidentiteit bij beginnende BBL'ers. Twee maanden later zal het observatiescherm officieel geopend worden in het bijzijn van natuurlijk de hotemetoten van de gemeente en andere betrokken organisaties. Voorman Damsteeg is duidelijk trots op het resultaat en onder de indruk van hetgeen BBL-leerling Marcel heeft gepresteerd. "We zorgen dat er een informatiebord bij komt te staan waarop ook duidelijk de rol van het Wellantcollege Gorinchem wordt vermeld. Regelen jullie daarom dat ik het logo van jullie school krijg?"

Pieter Boetzkes

Informatie over beroepsidentiteit en leren in de praktijk is te vinden in de APS-publicatie 'Buitenbaan' van Teja van der Meer en Maaïke Plomp. Bijgevoegd is een cd-rom met opnamen van leren in de praktijk bij het Wellantcollege Gorinchem en interviewfragmenten met lector Frans Meijer. De publicatie is verkrijgbaar bij BOOM, tel. 05222-37555 of via link publicaties op www.aps.nl